

generentur; Et similiter de Gemmis, siue ex Rupibus, siue inter Mineris natis: In quâ glebâ terræ, Arbores singulæ, & Frutices, & Herba potissimum proueniant, & tanquàm gaudeant: Et insinul quæ Impinguationes, siue per Stercorationes cuiuscunque generis, siue per Cretam, Arenam Maris, Cineres, &c. maximè iuent; & quæ sint ex his pro varietate glebarum magis aptæ & auxiliares. Etiam Insitio & Inoculatio Arborum & Plantarum, earumq; ratio, quæ scilicet Plantæ super quas fœliciùs inserantur, &c. multùm pendet de Consensu. In quâ parte non iniucundum foret Experimentum quod nouitèr audiuius esse tentatum, de Insitione Arborum Syluestrium, (quæ hucusq; in Arboribus hortensibus fieri consueuit) vnde Folia, & Glandes maiorem in modum amplificantur, & Arbores fiunt magis vmbrosæ. Similiter, Alimenta Animalium respectiue notanda sunt in genere, & cum Negatiuis. Neq; enim Carnivora sustinent herbis nutriri; vnde etiam Ordo Folitanorum (licet Voluntas humana plus possit quàm Animantium Cæterorum super Corpus suum) post experientiam factam (vt aiunt) tanquàm ab humana Natura non tolerabilis, ferè euanuit. Etiam Materie diuersæ Putrefactionum, vnde Animalcula generantur, notandæ sunt.

Atque Consensus Corporum Principaliũ erga Subordinata sua (tales enim ij possint censerì quos notauimus) satis in aperto sunt. Quibus addi possunt Sensuum Consensus erga Obiecta sua. Qui Consensus cum manifestissimi sint; benè notati, & acriter excussi, etiam alijs Consensibus qui latent, magnam præbere possint lucem.

At Interiores Corporum Consensus & Fugæ, siue Amicitia & Lites (tædet enim nos fere vocabulorum Sympathia & Antipathia, propter Superstitiones & inania) aut falso Ascriptæ, aut Fabulis conspersæ, aut per neglectum Raræ admodum sunt. Etenim si quis asserat inter Vineam & Brassicam esse dissidium, quia iuxta sata minus lætè proueniunt; præstò ratio est: quòd vtraque Planta succulenta sit & depredatrix, vnde altera alteram defraudat. Si quis asserat esse Consensum & Amicitiam inter Segetes, & Cyaneum, aut Papauer Syluestre, quia Herba illæ ferè non proueniunt nisi in aruis cultis: debuit is potius asserere dissidium esse inter ea, quia Papauer & Cyaneus emittuntur & creantur ex tali Succo terræ, qualem Segetes reliquerint & repudiauerint; adeò vt Satio Segetum terram præparet ad eorum prouentum. Atque huiusmodi falsarum Ascriptionum magnus est numerus. Quoad Fabulas verò, illæ omninò sunt exterminandæ. Restat tenuis certè Copia eorum Consensuum, qui certo probati sunt Experimento; quales sunt Magnetis & Ferri, atque Auri & Argenti viui, & similibus. At in Experimentis Chymicis circa Metalla inueniuntur & alij nonnulli obseruatione digni. Maxima verò frequentia eorum (vt in tantâ paucitate) inuenitur in Medicinis nonnullis, quæ ex proprietatibus suis occultis (quas vocant) & specificis, respiciunt aut Membra, aut Humores, aut Morbos, aut quandoque Naturas Indiuiduas. Neque omittendi sunt Consensus inter Motus & Affectus Lunæ, & Passiones Corporum Inferiorum, prout ex Experimentis

tis Agriculturae, Nauticae, & Medicinae, aut alias
 cum delectu seuero, & sincero colligi & recipi possint.
 Verum Instantia vniuersae Consensuum secretiorum,
 quò magis sunt infrequentes, eò maiori cum diligentia
 sunt inquirenda, per traditiones, & narrationes fidas
 & probas; modò hoc fiat absque vlla leuitate, aut cre-
 dulitate, sed fide anxia & quasi dubitabunda. Restat
 Consensus Corporum Modo operandi tanquam Inarti-
 ficialis, sed vsu Polychrestus, qui nullo modo omittendus
 est, sed sedula obseruatione inuestigandus. Is est Coi-
 tio, siue Vnio Corporum procliuis, aut difficilis, per
 Compositionem, siue Appositionem simplicem. Etenim
 Corpora nonnulla facile & libenter commiscentur &
 incorporantur: Alia autem agrè & peruersè: veluti
 Pulueres melius incorporantur cum Aquis; Calces &
 Cineres, cum Oleis; & sic de similibus. Neque tan-
 tum sunt colligendae Instantiae Propensionis, aut A-
 uersionis Corporum erga Misturam, sed etiam Collo-
 cationis partium, & Distributionis, & Digestionis,
 postquam commista sint; Denique & Prædominantia
 post Misturam transactam.

Superest ultimo loco ex Modis septem Operandi,
 septimus & postremus; Operatio scilicet per Alterna-
 tionem, & Vicissitudines priorum Sex: de quo ante-
 quam in singulos illos paulò altiùs fuerit inquisitum,
 tempestiuum non foret exempla proponere. Series au-
 tem, siue Catena huiusmodi Alternationis, prout ad
 singula Effecta accommodari possit, res est & Cognitu
 maximè difficilis, & ad Opera maximè valida. Sum-
 ma autem detinet & occupat homines. Impatientia, hu-
 iusmodi

iusmodi tam Inquisitionis, quam Praxeos; Cùm tamen sit instar fidi Labyrinthi, quoad Opera Maiora. Atque hæc sufficiant ad Exemplum Polychrestii.

L I.

Inter Prærogatiuas Instantiarum ponemus loco vicesimo septimo atque vltimo Instantias Magicas Hoc nomine illas appellamus, in quibus Materia, aut Efficiens tenuis aut parua est, pro magnitudine Operis & Effectus qui sequitur; adeò vt etiamsi fuerint vulgares, tamen sint instar Miraculi; Aliæ primo intuitu, Aliæ etiam attentius contemplanti. Has verò Natura ex sese subministrat parcè; Quid verò factura sit Sinu excusso, & post Inuentionem Formarum, & Processuum, & Schematismorum, futuris temporibus apparebit. At ista Effecta Magica (quantum adhuc conijcimus) fiunt tribus modis: Aut per Multiplicationem sui; vt in Igne, & Venenis, quæ vocant Specifica; necnon in Motibus, qui transeunt & fortificantur de Rotâ in Rotam; Aut per Excitationem siue Fruitationem in altero; vt in Magnete, qui excit Acus innumeras, virtute nullatenus deperditâ, aut diminutâ; aut in fermento, & huiusmodi; Aut per Anteuersionem Motûs, vt dictum est, de Puluere pyrio, & Bombardis, & Cuniculis: quorum priores duo Modi Indagationem Consensuum requirunt; Tertius, Mensuræ Motuum. Vtrum verò sit aliquis Modus mutandi corpora per minima (vt vocant) & transponendi subtiliores Materiæ Schematismos (id quod ad omnimodas

das Corporum Transformationes pertinet, vt Ars breui tempore illud facere possit, quod Natura per multas ambages molitur) de eo nulla haecenus nobis constant Indicia. Quemadmodum autem in Solidis & Veris aspiramus ad vltima & Summa; ita Vana & Tumida perpetuò odimus, & quantum in nobis est profligamus.

LII.

ATque de Dignitatibus suae Prærogatiuis Instantiarum hæc dicta sint. Illud verò monendum, nos in hoc nostro Organo tractare Logicam, non Philosophiam. Sed cum Logica nostra, doceat Intellectum & erudiat ad hoc, vt non tenuibus Mentis quasi Clauiculis, rerum Abstracta caperet & presert, (vt Logica vulgaris;) sed Naturam reuerà persciet, & Corporum virtutes & Actus, eorumque Leges in Materiâ determinatas inueniat; ita vt non solum ex Naturâ Mentis, sed ex Natura Rerum quoque hæc Scientia emanet; Mirum non est, si vbi que Naturalibus Contemplationibus & Experimentis, ad Exempla Artis nostræ, Consersa fuerit & illustrata. Sunt autem (vt ex ijs quæ dicta sunt patet) Prærogatiuæ Instantiarum Numero 27. Nominibus: Instantiæ Solitariae: Instantiæ Migrantes: Inst. Ostensiuæ: Inst. Clauiculae: Inst. Constitutiuae: Inst. Conformes: Inst. Monodicae: Inst. Deuiantes: Inst. Limitanea: Inst. Pote-

Potestatis : Instantiæ Comitatus & Hostiles :
 Inst. Subiunctiuę : Inst. Fœderis : Inst. Crucis :
 Inst. Diuortij : Inst. Ianuæ : Inst. Citantes : Inst.
 Viæ : Inst. Supplementi : Inst. Persecantes : Inst.
 Virgæ : Inst. Curriculi : Doses Naturæ : Inst.
 Luctæ : Inst. Innuentes : Inst. Polycrestæ : Inst.
 Magicæ. *Vsus autem harum Instantiarum in quo
 Instantias vulgares excellunt, versatur in genere, aut
 circa partem Informatiuam; aut circa Operatiuam :
 aut circa Vtramque. Atque quoad Informatiuam, iuu-
 ant illæ aut Sensum, aut Intellectum. Sensum, vt quin-
 que Instantiæ Lampadis : Intellectum, aut Accele-
 rando Exclusiuam Formæ, vt Solitariæ; aut Angu-
 stiando & propius indicando Affirmatiuam For-
 mæ, vt Migrantes, Ostensiuæ, Comitatus, cum
 Subiunctiuis : aut Erigendo Intellectum, & Ducen-
 do ad Genera & Naturas communes : idque aut im-
 mediatè, vt Claustrinæ, Monodicæ, Fœderis :
 aut Gradu proximo, vt Constitutiua : aut Gradu in-
 fimo, vt Conformes : aut Redificando Intellectum,
 à consuetis, vt Deuiantes : aut Ducendo ad Formam
 Magnam, siue Fabricam Uniuersi, vt Limitaneæ :
 aut Cauendo de Formis & Causis falsis, vt Cru-
 cis & Diuortij. Quod verò ad Operatiuam attinet ;
 Illæ Practicam aut Designant ; aut Mensurant ; aut
 Subleuant. Designant aut Ostendendo à quibus incipi-
 endum, ne actum agamus ; vt Inst. Potestatis : aut ad
 quid Aspirandum, si detur facultas, vt Innuentes :
 Mensurant quatuor illæ Mathematicæ : Subleuant
 Polycrestæ & Magicæ.*

Rur-

Rursus ex istis Instantijs 27. Nonnullarum
(vt superius diximus de aliquibus) facienda est Col-
lectio iam ab initio, nec Expectanda particularis In-
quisitio Naturarum. Cuius generis sunt Instantiæ
Conformes, Monodice, Deuiantes, Limitaneæ,
Potestatis, Ianuæ, Innuentes, Polycrestæ, Magi-
cæ. Hæ enim aut Auxiliantur & Medentur Intel-
lectui & Sensui; aut Instruunt Praxin, in genere.
Reliquæ tum demum conquirendæ sunt, cum Consi-
ciemus Tabulas Comparentiæ ad Opus Interpretis
circa aliquam Naturam particularem. Sunt enim
Instantiæ Prærogatiuis istis insignitæ & donatæ Ani-
mæ instar, inter vulgares Instantias Comparentiæ:
Et vt ab initio diximus, pauca illarum sunt vice mul-
tarum; Quocirca cum Tabulas conficimus, illæ om-
ni studio sunt inuestigandæ, & in Tabulas referen-
dæ. Erit etiam earum mentio necessaria in ijs quæ se-
quuntur. Præponendus itaque erat earum Tracta-
tus. Nunc verò ad Adminicula & Rectificationes
Inductionis, & deinceps ad Concreta, & Laten-
tes Processus, & Latentes Schematismos, & reli-
qua quæ Aphorismo 21. ordine proposuimus, pergen-
dum; vt tandem (tanquam Curatores Probi & fide-
les) tradamus hominibus fortunas suas, emancipato In-
tellectu, & facto tanquam Maiore; Vnde necesse est
sequi emendationem Statûs hominis, & Ampliationem
potestatis eius super Naturam. Homo enim per lap-
sum & de Statu Innocentiæ decidit, & de Regno in
Creaturas. Utraque autem res etiam in hac vita non-
nullâ

nullá ex parte reparari potest; prior per Religionem &
 Fidem, posterior per Artes & Scientias. Neque
 enim per Maledictionem facta est Creatura pror-
 sis & ad extremum rebellis. Sed in virtute illius Di-
 plomatis, In sudore vultus comedes panem tuum,
 per labores varios, (non per Disputationes certè,
 aut per otiosas Ceremonias magicas) tan-
 dem & aliqua ex parte ad panem
 homini præbendum, id est, ad
 vsus vitæ humanæ sub-
 igitur.

Finis Libri Secundi Noui Organi.

PARASCEVE,
AD
HISTORIAM
NATVRALEM,
ET
EXPERIMENTALEM.

2

PARASCENSE

AD

HISTORIAM

NATURALIUM

ET

EXPERIMENTALIUM.

DESCRIPTIO
HISTORIAE NATU-
RALIS, ET EXPERIMENTALIS,
QUALIS SUFFICIAT, ET SIT
in Ordine ad Basin, & Fundamenta
Philosophiæ Veræ.

U O D Instauracionem
nostram per partes edamus,
id eò spectat, vt aliquid extra
periculum ponatur. Non
absimilis nos mouet ratio, vt
aliam quandam Operis par-
ticulam iam in præsentì sub-
iungamus, & cum ijs quæ su-
prà absoluimus, vna edamus. Ea est Descriptio &
Delineatio Historiæ Naturalis & Experimentalis,
eius generis, quæ sit in Ordine ad Condendam Philoso-
phiam; & complectatur Materiem probam, copio-
sam, & aptè digestam ad Opus Interpretis quod succē-
dit. Huic autem rei locus proprius foret, quàm ad Pa-
rasceuas Inquisitionis ordine deuentum fuerit. Hoc
verò præuerrere, nec locum proprium expectare, consul-
tius nobis videtur; quòd huiusmodi Historia, qualem
animo metimur, & mox describemus, res perquam
magnæ sit Molis, nec sine magnis laboribus & sump-
tibus confici possit; vt quæ multorum operà indigeat, &

(vt alibi diximus) Opus sit quasi Regium. Itaque occurrit illud, non abs re fore experiri, si fortè hæc aliquibus alijs curæ esse possint; ita vt dum nos destinata ordine perficiamus, hæc pars quæ tam multiplex est & onerosa, etiam viuus nobis (si ita Diuina placuerit Maiestati) instrui & parari possit, alijs vnà nobiscum in id sedulo incumbentibus; præsertim quum vires nostræ (si in hoc soli fuerimus) vix tantæ prouinciæ sufficere videantur. Etenim quæ ad Opus ipsum Intellectus pertinent, nos Marte nostro fortasse vincemus. At Intellectus Materialia tam late patent, vt ea (tanquam per Procuratores & Mercatores) vndiquè conquiri & importari debeant. Accedit etiam illud, quòd Cæptis nostris vix dignum esse æstimemus, vt in re tali, quæ ferè omnium Industria pateat, nos ipsi tempus teramus. Quod autem Caput rei est, Ipsi nunc præstabimus: Vt eiusmodi Historiæ Modum & Descriptionem, qualis Intentioni nostræ satisfaciat, diligenter & exactè proponamus; nè homines non admoniti aliud agant, & ad Exemplum Naturalium Historiarum quæ iam in vsu sunt, se regant, atque ab Instituto nostro multum aberrent. Illud interim quod sæpè diximus, etiam hoc loco præcipuè repetendum est: Non si omnia omnium Ætatum ingenia conuissent, aut posthæc coierint; Non si vniuersum genus humanum Philosophiæ dedisset operam, aut dederit; Et Totus Terrarum Orbis nihil aliud fuisset, aut fuerit, quàm Academia, & Collegia, & Scholæ virorum doctorum; tamen absque tali, qualem nunc præcipiemus, Historiâ Naturali & Experimentali, ullos qui genere humano digni sint progressus, in

Philoso-

Philosophiâ & Scientijs fieri potuisse, aut posse. Contrâ verò comparatâ & benè instructâ huiusmodi Historiâ, additis Experimentis Auxiliaribus & Luciferis, quæ in ipso Interpretationis Curriculo occurrent, aut eruenda erunt; paucorum Annorum Opus futuram esse Inquisitionem Naturæ & Scientiarum omnium. Itaque aut hoc agendum est, aut Negotium deserendum. Hoc enim solo & unico modo Fundamenta Philosophiæ veræ & Activæ stabiliri possunt; Et simul perspicient homines, tanquàm ex profundo somno excitati, quid inter Ingenij Placita & Commenta, ac Veram & Activam Philosophiam intersit; & quid demùm sit de Naturâ Naturam ipsam consulere.

Primò igitur de huiusmodi Historiâ conficiendâ præcepta dabimus in genere; Deindè particularem eius Figuram hominibus sub oculos ponemus: Inserentes interdum non minus Ad quid Inquisitio aptanda & referenda sit, quàm Quid quæri debeat. Scilicèt, ut Scopus rei benè intellectus & præuisus, etiam alia hominibus in mentem redigat, quæ à Nobis fortassè prætermissa erunt. Historiam autem istam Historiam primam, suæ Historiam Matrem appellare consuevimus.

APHO-

APHORISMI

DE

CONFICIENDA

HISTORIA

Primus.

APHORISMVS

I.

Atura in triplici Statu ponitur, & tanquam Regimen subit trinum. Aut enim libera est, & cursu suo ordinario se explicat; aut à prauitatibus & insolentijs Materiæ, atque ab Impedimentorum violentiâ de statu suo detruditur; aut ab Arte & ministerio humano constringitur & fingitur. Atque Primus ille
Status

Status ad Species rerum refertur; Secundus ad Monstra; Tertius ad Artificialia. Etenim in Artificialibus Natura iugum recipit ab Imperio Hominis; nunquam enim Illa facta fuissent absque Homine. At per Operam & ministerium Hominis conspicitur prorsus noua Corporum Facies, & veluti Rerum Uniuersitas altera, siue Theatrum alterum. Triplex itaque est Historia Naturalis. Tractat enim aut Naturæ Libertatem, aut Errores, aut Vincula; vt non malè Eam partiri possimus, in Historiam Generationum, Prætergenerationum, & Artium; quarum postremam etiam Mechanicam & Experimentalem appellare consueuimus. Neq; tamen id præcipimus, vt hæc Tria separatim tractentur. Quidni enim possint Historiæ Monstrorum in singulis Speciebus cum Historiâ ipsarum Specierum coniungi. Etiam Artificialia quandoque cum Speciebus rectè coniunguntur, quandoque meliùs separantur. Quamobrè m è re natâ de his consilium capere optimum est. Methodus enim Iterationes & prolixitatem gignit, æquè ubi Nimia est, ac ubi Nulla.

II.

Historia Naturalis, vt Subiecto (quemadmodum diximus) triplex; ita Vsu duplex est. Adhibetur enim aut propter rerum ipsarum cognitionem, quæ Historiæ mandantur; aut tanquàm Materia Prima Philosophiæ, atque veræ Inductionis Supellex, siue Sylua. Acque Posterius hoc nunc agitur; Nunc, inquam;

quam; neque unquam antehac. Neque enim Aristoteles, aut Theophrastus, aut Dioscorides, aut Caius Plinius, multò minùs Moderni hunc finem (de quo loquimur) *Historiæ Naturalis*, unquam sibi proposuerunt. Atque in Hoc plurimum est; ut qui partes scribendi *Historiam Naturalem* sibi posthac sumpserint, hoc perpetuò cogitent, atque animo agitent; se non Lectoris delectationi, non utilitati ipsi, quæ ex *Narrationibus* in præsens capi possit, debere inseruire; sed conquirere & comparare *Rerum Copiam* & *varietatem*, quæ *veris Axiomatibus* consificendis sufficiat. Hoc enim si cogitent, *Modum* huiusmodi *Historiæ* Ipsi sibi præscribent. *Finis enim regit Modum.*

III.

Quò autem maioris est hæc res operæ & laboris; eò illam minùs onerari superfluis consentaneum est. Tria itaque sunt, de quibus Homines sunt planè admonendi, ut in illis parcè admodùm operam suam collocent; tanquàm ijs quæ massam Operis in immensum augeant, virtutem parùm aut nihil promoueant.

Primò igitur facessant *Antiquitates*, & *Citationes*, aut *Suffragia Authorum*; etiam *Lites*, & *Controversiæ*, & *Opiniones discrepantes*; *Omnia denique Philologica*. Neque enim citetur *Author*, nisi in re *dubiæ fidei*; neque interponatur *Controversia*, nisi in re *magni momenti*. Quæ verò ad *Ornamenta Orationis*, & *Similitudines*, & *Eloquentiæ Thesaurum*, & huiusmodi inania spectant, omninò abijciantur. Etiam

quæ recipiuntur omnia, & ipsa proponantur breuiter & strictim, vt nihil minus sint quàm verba. Nemo enim qui Materialia ad Ædificia, vel Naues, vel huiusmodi aliquas Structuras colligit & reponit, ea (Officinarum more) bellè collocat & ostentat vt placeant; sed in hoc tantùm sedulus est, vt proba & bona sint, & vt in Repositorio spatium minimum occupent. Atque ita prorsus faciendum est.

Secundò, non multùm ad rem facit Luxuria illa Historiarum Naturalium in Descriptionibus & Picturis Specierum numerosis, atque earundem Varietate curiosâ. Huiusmodi enim pusillæ Varietates nihil aliud sunt, quàm Lusus quidam Naturæ, & Lasciuia, & propè ad Fndiuiduorum Naturam accedunt: Atque habent Peragationem quandam in Rebus ipsis amœnam & iucundam; Informationem verò ad Scientias tenuem, & ferè superuacuam.

Tertiò, missæ planè faciendæ sunt omnes Narrationes Superstitiosæ (non dico Prodigosæ, vbi Memoria earum reperietur fida & probabilis, sed Superstitiosæ) & Experimenta Magiæ Ceremonialis. Nolumus enim Philosophiæ Infantiam, cui Historia Naturalis primam præbet Mammam, Fabulis anilibus assuescere. Erit fortassè Tempus (postquàm in Inquisitionem Naturæ paulò altiùs penetratum sit) huiusmodi res leuiter percurrendi; vt si quid in illis fecibus hæreat virtutis Naturalis, ea extrahi & in usum condi possit. Interim seponendæ sunt. Etiam Magiæ Naturalis Experimenta diligenter & cum seueritate ventilanda sunt, antequàm recipiantur; præsertim

sertim illa, quæ ex vulgaribus Sympathijs & Antipathijs, magnâ cum socordiâ & facilitate credendi simul & fingendi, deriuari solent.

Neque nil, aut parùm actum est, in exoneranda Historiâ Naturali Tribus his (quæ diximus) rebus superfluis, quæ aliàs Volumina impleturæ fuissent. Nequè tamen hic Finis. Aequè enim requiritur in Opere magno, vt tam ea quæ recipiuntur, succinctè scribantur, quam vt superflua abscendantur: Licet nemini dubium esse possit, quin huiusmodi Castitas & Breuitas, delectationem multò minorem tum Legenti, tum Scribenti præbitura sit. Verùm illud semper inculcandum est, hoc quod paratur, Horreum esse tantummodò & Promptuarium Rerum; in quo non manendum, aut habitandum sit cum voluptate, sed eò descendendum, prout res postulat, cum aliquid ad usum sumendum sit, circa Opus Interpretis quod succedit.

IV.

IN Historiâ quam requirimus & animo destinamus, antè omnia videndum est, vt latè pateat, & facta sit ad Mensuram Vniuersi. Neque enim arctandus est Mundus ad angustias Intellectûs, (quod adhuc factum est) sed expandendus Intellectus, & laxandus, ad Mundi Imaginem recipiendam, qualis inuenitur. Istud enim, Respicere pauca, & pronunciare secundùm pauca, omnia perdidit. Resumentes igitur Partitionem, quam paulò antè fecimus Historiæ Naturalis (quòd sit Generationum, Prætergenerationum,

num, & Artium) Historiæ Generationum constituimus Partes quinque. Sit Prima, Ætheris & Cælestium. Secunda, Meteororum, & Regionum (quas vocant) Aëris; Tractuum videlicet à Lunâ vsque ad Superficiem Terræ; Cui etiam parti Cometas cuiuscunque generis, tum sublimiores, tum humiliores (ut cunque se habeat rei veritas) Ordinis causâ assignamus. Tertia, Terræ & Maris. Quarta, Elementorum (quæ vocant) Flammæ, siue Ignis, Aëris, Aquæ, & Terræ. Elementa autem eo sensu accipi volumus, ut intelligantur non pro Primordijs Rerum, sed pro Corporum Naturalium Massis Maioribus. Ita enim Natura Rerum distribuitur, ut sit quorundam Corporum Quantitas siue Massa in Vniuerso perquam Magna; quia scilicet ad Schematismum eorum requiritur Textura Materiæ facilis & obuia; qualia sunt Ea quatuor (quæ diximus) Corpora: At quorundam aliorum Corporum sit Quantitas in Vniuerso parua, & parcè suppeditata, propter Texturam Materiæ valdè dissimilarem, & subtilem, & in plurimis determinatam, & Organicam; qualia sunt Species Rerum Naturalium, Metalla, Plantæ, Animalia. Quare Prius Genus Corporum, Collegia Maiora; Posterius, Collegia Minora appellare consueuimus. At Collegiorum istorum Maiorum est Pars Historiæ Quarta, sub nomine Elementorum, ut diximus. Neque verò confunditur Pars Quarta cum Secundâ aut Tertiâ, in hoc quòd in singulis mentionem Aëris, Aquæ, Terræ fecimus. In Secundâ enim & Tertiâ recipitur Historia eorum, tanquam Mundi Partium Integralium, &

quate-

quatenus pertinent ad Fabricam & Configurationem Uniuerſi; At in Quartâ continetur Historia Subſtantia & Naturæ ipſorum, quæ in ſingulis eorum partibus ſimilaribus viget, nec ad totum refertur. Quinta denique pars Historiæ Collegia Minora, ſive Species continet; circa quas Historia Naturalis hætenus præcipuè occupata eſt.

Historiam verò Prætergenerationum quod attinet; iam dudum à Nobis dictum eſt, quòd Illa cum Historiâ Generationum commodiſſimè coniungi poſſit; Ea ſcilicèt, quæ ſit Prodigioſa tantum, & Naturalis. Nam Superſtitioſam Miraculorum Historiam (cuiuſcunq; ſit generis) omninò relegamus in Tractatum proprium; Neque ipſum iam indè à principio ſuſcipiendum, ſed paulò poſt, quando altiùs in Naturæ Inquiſitionem penetratum fuerit.

At Historiam Artium, & Naturæ ab Homine verſæ & immutatae, ſive Historiam Experimentalem, triplicem conſtituimus. Aut enim deprompta eſt ex Artibus Mechanicis; Aut ex Operatiua parte Scientiarum Liberalium; Aut ex Præcticis compluribus & Experimentis, quæ in Artem propriam non coaluerunt; immò quæ quandoquè ex Vulgatiſſimâ Experienciâ occurrunt, nec Artem omninò deſiderant. Quamobrem ſi ex his omnibus quæ diximus, Generationibus, Prætergenerationibus, Artibus, & Experimentis confecta fuerit Historia; nihil prætermiſſum videtur, per quod Senſus ad informandum Intellectum inſtrui poſſit. Neque igitur ampliùs intra Circulos paruos (veluti incantati) ſubſultabimus, ſed Mundi Pomœria circuitione æquabimus.

Inter

V.

Inter Partes eas quas diximus Historiæ, maximi
 vsus est Historia Artium; propterea quòd ostendat
 Res in Motu, & magis rectà ducat ad Praxin.
 Quinetiam tollit larvam & velum à Rebus Natura-
 libus, quæ plerunque sub varietate Figurarum & Ap-
 parentiæ externæ occultantur, aut obscurantur. Deni-
 que Vexationes Artis sunt certè tanquam Vincula
 & Manicæ Protei, quæ ultimos Materiæ Nixus &
 Conatus produunt. Corpora enim perdi, aut annihilari
 nolunt; sed potius in varias Formas se mutant. Itaque
 circa hanc Historiam, licèt Mechanicam (vt videri
 possit) & minùs Liberalem, (missâ arrogantia & fa-
 stu) summa est adhibenda diligentia.

Rursùs, inter Artes præferuntur Eæ, quæ Corpora
 Naturalia & Rerum Materialia exhibent, alterant,
 & præparant; vt Agricultura; Coquinaria; Chymica;
 Tindoria; Opificia Vitri, Esmaltæ, Sacchari, Pulue-
 ris Pyrii, Ignium Artificialium, Papyri, & huiusmodi.
 Ieiunioris autem sunt vsùs, quæ præcipuè consistunt in
 Motu subtili Manuum, & Instrumentorum; qua-
 les sunt Textoria; Fabrilis; Architectura; Opificia
 Molendinorum, Horologiorum, cum similibus; Licèt
 & istæ nullo modo negligendæ sint; tum quia in illis oc-
 currunt multa, quæ ad Corporum Naturalium Altera-
 tiones spectant; tum quia accuratè informant de Motu
 Lationis, quæ res est magni prorsùs ad plurima mo-
 menti.

Verùm

Verùm in Congerie vniuersâ istius Artium Historiæ, illud omninò monendum est, & penitus memoriæ mandandum; recipienda esse Experimenta Artium, non solum ea quæ ducunt ad finem Artis, sed etiam quæ vllò modo interueniunt. Exempli gratiâ, quòd Locustæ, aut Cancrì cocti, cùm prius Colorem luti referrent, rubescant, nihil ad mensam: sed hæc ipsa Instantia tamen non mala est ad Inquirendam Naturam Rubedinis; cùm idem eueniat etiam in Lateribus coctis. Similiter, quòd Carnes minori morâ saliantur Hyeme quàm Æstate, non eò tantùm spectat, vt Coquus cibos benè & quantum sufficit condiat; sed etiam Instantia bona est ad indicandam Naturam, & Impressionem Frigoris. Quamobrèm toto (quod aiunt) Cælo errauerit, qui Intentioni nostræ satisfieri existimauerit, si Artium Experimenta colligantur, huius rei solum gratiâ, vt hoc modo Artes singulæ meliùs perficiantur. Licèt enim & hoc non prorsus contemnamus in multis; tamen ea planè est Mens nostra, vt omnium Experimentorum Mechanicorum riuuli, in Philosophiæ pelagus vndequaque fluant. Delectus autem Instantiarum in vnoquoque genere eminentiorum (quas maximè & diligentissimè conquirere oportet, & quasi venari) ex Prærogatiuis Instantiarum petendus est.

VI.

Resumendum etiam est hoc loco, quod in Aphorismis 99. 119. 120. Libri primi fusiùs tractauimus;
hic

hic verò, Præcepti more, breuiter imperare sufficiat: Hoc est, vt recipiantur in hanc Historiam; Primò res Vulgatissimæ, quales quis superuacuum putaret scripto inserere, quia tam familiaritèr notæ sunt; Dein, res Viles, Illiberales, Turpes; (Omnia enim munda mundis; & si Lucrum ex Lotio boni odoris sit, multo magis Lumen & Informatio ex re qualibet:) Etiam res Leues & Pueriles; (nec mirum; repuerascendum enim planè est:) Postremò, res quæ nimie cuiusdam Subtilitatis esse videntur, quòd in se nullius sint vsùs. Neque enim (vt iam dictum est) quæ in hac Historiâ proponuntur, propter se congesta sunt: Itaque neque dignitatem eorum ex se metiri par est, sed quatenùs ad alia transferri possint, & influant in Philosophiam.

VII.

Illud insupèr præcipimus, vt omnia in Naturalibus tam Corporibus quàm Virtutibus (quantum fieri potest) numerata, appensa, dimensa, determinata proponantur. Opera enim meditamur, non Speculationes. Physica autem & Mathematica benè commistæ, generant Practicam. Quamobrèm exactæ Restitutiones & Distantiæ Planetarum, in Historiâ Cœlestium: Terræ Ambitus, & Quantum occupet in superficie respectu Aquarum, in Historiâ Terræ & Maris: Quantum compressionem Aër patiatur absque forti Antitypiâ, in Historiâ Aëris: Quantum in Metallis alterum alteri præponderet, in Historia Metallorum; & in-
numera

numera id genus perquirenda, & perscribenda sunt. Cum verò exactæ Proportiones haberi non possint, tum certè ad *Æstimatiuas* aut *Comparatiuas* indefinitas confugiendum est. Veluti (si fortè calculis *Astronomorum*, de *Distantijs*, diffidimus) quòd *Luna* sit infra *umbram Terræ*; quòd *Mercurius* sit supra *Lunam*; & huiusmodi. Etiam cum *Mediæ Proportiones* haberi non possint, proponantur *Extremæ*: veluti, quòd languidior *Magnes* attollat *Ferrum* ad tale pondus, respectu ponderis ipsius *Lapidis*; & quod maxime virtuosus, etiam ad rationem sexagecuplam; quod nos in armato *Magnete* admodum paruo fieri vidimus. Atque satis scimus istas *Instantias* determinatas non facile aut sæpè occurrere; sed in ipso *Interpretationis* curriculo, tanquam *Auxiliares*, (quando res maxime postulat) debere exquiri. Veruntamen si fortè occurrant, modò non progressum consiciendæ *Naturalis Historiæ* nimis remorentur, etiam in ipsam eas inserere oportet.

VIII.

FIdem verò eorum, quæ in *Historiâ* sunt recipienda, quòd attinet; necesse est ut illa sint aut *fidei Certæ*, aut *fidei Dubiæ*, aut *fidei Damnatae*. Atque Prius genus simpliciter est proponendum. Secundum, cum notâ; viz. per verbum *Traditur*, aut *Referunt*, aut *Audiui ex fide-digno*, & huiusmodi. Nam argumenta *Fidei* in alterutram partem, nimis operosum foret ascribere: & proculdubio scribentem nimis re-

morabitur. Neque multum etiam refert, ad id quod agitur: quoniam (vt in Aphorismo 118. Lib. 1. diximus) falsitatem Experimentorum, nisi ea vbique sca-teant, veritas Axiomatum paulò post conuincet. At-tamen si Instantia fuerit nobilior, aut vsu ipso, aut quia alia multa ex illà pendere possint; tum certè no-minandus est Author: neque id nudè tantum, sed cum mentione aliquà; vtrùm ille ex Relatione, aut Exscriptione, (qualia sunt ferè, quæ scribit C. Pli-nius) aut potius ex Scientià proprià illa affirmauerit; atque etiam vtrùm fuerit res sui temporis, an vetustior; insuper, vtrùm sit tale quippiam, cuius necesse foret vt multi essent testes, si verum foret; denique, vtrùm Author ille fuerit vaniloquus & leuis, an sobrius & seuerus; & similia, quæ faciunt ad pondus Fidei. Postremo res Damnatae fidei, & tamen iactatas & celebratas; quales, partim neglectu, partim propter v-sum Similitudinum, per multa iam secula inualue-runt, (veluti, quòd Adamas liget Magnetem, Allium eneruet; Electrum omnia trahat præter Ocimum; & alia multa huiusmodi) oportebit non silentio reijcere, sed verbis expressis proscribere, ne illa ampliùs Scientijs molesta sint.

Prætereà non abs re fuerit, si fortè Origo Vanitatis aut Credulitatis alicuius occurrat, illam notare: veluti, quòd herbae Satyrio attributa sit vis ad excitandam Venerem, quia Radix scilicet in figuram testiculorum efformata sit: Cùm reuerà hoc fiat, quia ad-nascitur annis singulis noua radix bulbosa, adhaerente radice anni prioris; vnde Didymi illi. Manifestum
autem

autem hoc est, quòd noua Radix semper inueniatur solida & succulenta, vetus emarcida & spongiosa. Quare nil mirum, si altera mergatur in aqua, altera natet: Quod tamen pro re mirà habetur, & reliquis eius Herbae virtutibus auctoritatem addidit.

I X.

Super sunt Additamenta quaedam Historiae Naturalis vtilia, quaeque eam magis commodè inflectere & aptare possint ad Opus Interpretis, quod succedit. Illa, quinque sunt.

Primum, Quæstiones (non Causarum dico, sed Facti) adiiciendae sunt, ut inquisitionem vltiorem prouocent & sollicitent: Ut, in Historiâ Terræ & Maris, Utrum Mare Caspium fluat & refluat, & quali horarum spatio; Utrum sit aliqua Continens Australis, an potius Insula; & similia.

Secundò, in Experimento aliquo nouo & subtiliore, addendus est Modus ipse Experimenti, qui adhibitus est: ut liberum sit hominum Iudicium, vtrum Informatio per Experimentum illud sit fidum aut fallax; atque etiam excitetur hominum Industria, ad exquirendos Modos (si fieri possit) magis accuratos.

Tertiò, si quid subsit in aliquâ Narratione dubij vel scrupuli, id suppressi aut reticere omninò nolumus; sed planè & perspicuè ascribi, Notæ aut Moniti loco. Cupimus enim Historiam Primam, veluti factò Sacramento de veritate eius in singulis, religiosissimè con-

scribi; cùm sit Volumen Operum Dei, & (quantùm inter Maiestatem Diuinorum, & Humilitatem Terrenorum collationem facere liceat) tanquam Scriptura altera.

Quartò, non abs re fuerit Observationes quandoquè aspergere; (id quod C. Plinius fecit:) veluti in Historiâ Terræ & Maris; Quòd Terrarum figura (quatenùs adhuc cognita est) respectu Marium, sit ad Austrum angusta & veluti acuminata, ad Septentriones lata & ampla; Marium, contrà: Et quòd Oceani Magni interfecent Terras alueis exporrectis inter Austrum & Septentriones, non inter Orientem & Occidentem, nisi fortè in extremis Regionibus Polaribus. Etiam Canones (qui nil aliud sunt quàm Observationes generales & Catholicæ) optimè ascribuntur: veluti in Historiâ Cœlestium; Quòd Venus nunquam distet à Sole plùs partibus 46. Mercurius, 23. Et quòd Planetæ, qui suprâ Solem locantur, tardissimè moueant; cùm longissimè à Terrâ absint: Planetæ infrâ Solem, celerrimè. Aliud insuper Observationis genus adhibendum; quod nondùm in vsum venit, licèt sit haud exigui momenti. Illud tale est: nempè, vt subiungantur ijs quæ sunt, ea quæ non sunt. Veluti, in Historiâ Cœlestium, Quòd non inueniatur stella oblonga vel triangularis; sed quòd omnis stella sit globosa: vel Globosa simpliciter, vt Luna; vel ad aspectum Angulata, sed in medio globosa, vt reliquæ Stellæ; vel ad aspectum Comata, & in medio globosa, vt Sol: Aut quòd Stellæ nullo prorsùs spargantur ordine; vt non inueniatur vel Quincunx,

cunx, vel Quadrangulum, nec alia Figura perfecta; (vtrunque imponantur nomina Delta, Coronæ, Crucis, Quadrigarum, &c.) vix etiam Linea recta, nisi fortè in Cingulo & Pugione Orionis.

Quintò, iuuabit fortasse nonnihil Quærentem, quod Credentem prorsus peruertat & perdat: viz. vt Opiniones, quæ nunc receptæ sunt, cum earum Varietate & Sectis, breui Verborum complexu, & tanquam in transitu recenseantur; vt Intellectum vellicent, & nihil ampliùs.

X.

ATque hæc sufficient, quatenùs ad Præcepta generalia: quæ si diligentèr obseruentur, & finem rectà petet hoc Opus Historiæ, nec excrescet supra modum. Quòd si etiam, prout circumscribitur & limitatur, Vastum Opus alicui pusillanimo videri possit; is in Bibliothecas oculos conuertat; & inter alia, Corpora Iuris Ciuilis aut Iuris Canonici ex vnâ parte spectet, & Commentarios Doctorum & Iurisconsultorum ex alterâ; & videat quid intersit quoad Molem & Volumina. Nobis enim (qui, tanquam Scribæ fideles, leges ipsas Naturæ, & nil aliud excipimus & conscribimus) breuitas competit, & ferè ab ipsis Rebus imponitur. Opinionum autem, & Placitorum, & Speculationum, non est numerus neque finis.

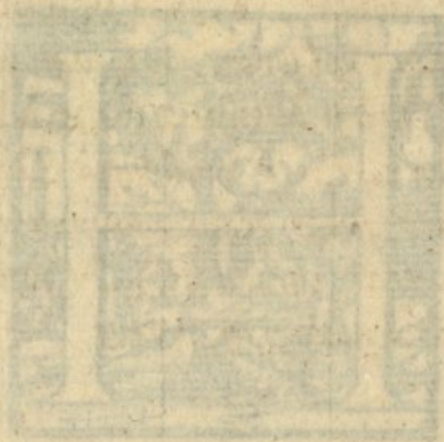
Quòd verò in Distributione Operis nostri mentionem fecimus Cardinalium Virtutum in Naturâ; & quòd etiam harum Historia, antequàm ad Opus Interpreta-

pretationis ventum fuerit, perscribenda esset; Huius rei minimè oblitus sumus, sed eam Nobis ipsis reseruauimus: cum de aliorum Industria in hac re, priusquam homines cum Naturâ paulò arctius consuescere inceperint, prolixè spondere non audeamus. Nunc itaque ad Delineationem Historiarum Particularium veniendum.

Verùm, prout nunc negotijs distingimur, non ulterius suppetit otium, quàm ut Catalogum tantum Historiarum Particularium secundùm Capita subiungamus. Enimuerò cum primùm huic rei vacare possimus, consilium est in singulis, veluti Interrogando, docere; qualia sint circa vnamquamque Historiarum illarum potissimùm inquirenda & conscribenda, tanquam ea quæ ad finem nostrum faciunt, instar Topicorum quorundam Particularium: vel potius, ut (sumpto exemplo à Causis Civilibus) in hac Vindicatione Magnæ sue Processu, à fauore & Providentiâ Diuinâ concesso & instituto, (per quem genus humanum Ius suum in Naturam recuperare contendit) Naturam ipsam & Artes super Articulos examinemus.

CATALOGVS HISTORiarVM PARTICVLARIVM,

secundum Capita.

Historia Cœlestis, si-
ue Astronomica.

Historia cœnigra-
tionis Cœli & par-
tium eius, veritas
Terræ, & partes
eius, sive Cosmo-
graphica.

1. Historia Cometarum.
2. Historia Meteororum ignisum.
3. Historia Fulgurum, Fulminum, Tonitruum,
& Cruciationum.
4. Historia Ventorum, & Flatusum repetitio-
rum, & Variacionum Aeris.

Histo-

pretantur in rebus fuerit, perferenda esset. Quae
 rationibus, nihil fuerit, sed cum Nihil vixit referent
 non, cum de aliorum Indifferens rebus vixit, perferunt
 homines cum Nihil a postea in rebus confusio in ce-
 perunt, prolixo fuerit non referunt. Quae itaque
 ad Delineationem Historiarum Particularium re-
 mendum.

Verum, prout nona sequitur adhibetur, non vixit
 nisi suppositum, quia in Catalogo, in rebus Hi-
 storiarum Particularium secundum Capita subun-
 gamus. Enimvero cum primum hanc rei usata possi-
 mus, consilium est in singulis, veluti Interrogando, do-
 cete, qualia sint circa unamquodque Historiarum illa-
 rum possessionem inquirenda & conscribenda, tam in
 ea qua ad finem nostrum facit, inlar. Topisatum
 quae in Particularium vel prout, in (Jungo ex-
 ceptis, & in Catalogo) inlar. Vnde quoniam Mag-
 nificae Praeside, a prout, in Praeside in Dicitur
 successu, inlar, (per quam genus humanum in-
 lar in Nihilum recuperari ostendit) Nihil in
 inlar, inlar. Praeside inlar.

CATALOGVS

HISTORIARVM

PARTICVLARIVM,

secundùm Capita.

1.

2.

Istoria Cœlestium; si-
ue Astronomica.

Historia configura-
tionis Cœli & par-
tium eius, versùs
Terram & partes
eius; siue Cosmo-
graphica.

3.

Historia Cometarum.

4.

Historia Meteororum ignitorum.

5.

Historia Fulgurum, Fulminum, Tonitruum,
& Coruscationum.

6.

Historia Ventorum, & Flatuum repentino-
rum, & Vndulationum Aeris.

d

Histo-

7. Historia Iridum.
8. Historia Nubium, prout supernè conspiciuntur.
9. Historia Expansionis Cœruleę, Crepusculi, plurium Solium, plurium Lunarum, Halonum, Colorum variorũ Solis & Lunæ; atq; omnis varietatis Cœlestium ad aspectum, quæ fit ratione Medij.
10. Historia Pluuiarum Ordinariarum, Procellosarum, & Prodigosarum; etiam Cataractarum (quas vocant) Cœli, & similia.
11. Historia Grandinis, Nivis, Gelu, Pruine, Nebulæ, Roris, & similia.
12. Historia omnium aliorum Cadentiũ siue Descendentium ex alto, & iuperne generatorũ.
13. Historia Sonituum in alto (si modò sint aliqui) præter Tonitrua.
14. Historia Aeris, in Toto, siue in Configuratione Mundi.
15. Historia Tempestatum, siue Temperamentorum Anni, tam secundum variationes Regionum, quàm secundum accidentia Temporum, & periodos Annorum; Diluuiorum, Feruorum, Siccitatũ, & similia.
16. Historia Terrę & Maris; Figurę & Ambitũ ipsorum, & Configurationis ipsorum inter se, atq; Exporrectionis ipsorum in latum aut angustum; Insularum Terrę in Mari, Sinuum Ma-

num Maris, & Lacuum salforum in Terrâ, Isthmorum, Promonteriorum.

17. Historia Motuum (si qui sint) globi Terræ & Maris; & ex quibus Experimentis illi colligi possint.
18. Historia Motuum maiorum & Perturbationum in Terrâ & Mari; nempè Terræ Motuum & Tremorum & Hiatum, Insularum de nouo enascentium, Insularum fluctuantium, Abruptionum Terrarum per ingressum Maris, Inuasionum & Illuuiionum, & contrâ Desertionū Maris; Eruptionum Ignium è Terrâ, Eruptionum subitanearum Aquarum è Terrâ, & similium.
19. Historia Geographica Naturalis, Montium, Vallium, Sylvarum, Planitierum, Arenarum, Paludum, Lacuum, Fluuiorum, Torrentium, Fontium, & omnis diuersitatis scaturiginis ipsorum, & similium: missis Gentibus, Prouincijs, Urbibus, & huiusmodi Ciuilibus.
20. Historia Fluxuum & Reflexuum Maris, Euriporum, Vndulationum & Motuum Maris aliorum.
21. Historia cæterorum Accidentium Maris; Salsuginis eius, Colorum diuersorum, Profunditatis: & Rupium, Montium, & Vallium submarinorum, & similium.

Sequuntur Historiæ Massarum maiorum.

22. **H**istoria Flammæ, & Ignitorum.
 23. **H**istoria Aeris, in Substantiâ, non in Configuratione.
 24. Historia Aquæ, in Substantiâ, non in Configuratione.
 25. Historia Terræ & diuersitatis eius, in Substantiâ, non in Configuratione.

Sequuntur Historiæ Specierum.

26. **H**istoria Metallorum perfectorum, Auri, Argenti; & Minerarum, Venarum, Marcasitarum eorundem: Operaria quoque in Mineris ipsorum.
 27. Historia Argenti Viui.
 28. Historia Fossilium; veluti Vitrioli, & Sulphuris, &c.
 29. Historia Gemmarum; veluti Adamantis, Rubini, &c.
 30. Historia Lapidum; vt Marmoris, Lapidis Lydij, Silicis, &c.
 31. Historia Magnetis.
 32. Historia Corporum Miscellaneorum, quæ nec sunt Fossilia prorsus, nec Vegetabilia; vt Salium, Succini, Ambre-griseæ, &c.
 33. Historia Chymica circa Metalla & Mineralia.
 34. Histo-

34. Historia Plantarum, Arborum, Fruticum, Herbarum : & Partium eorum, Radicum, Caulium, Ligni, Foliorum, Florum, Fructuum, Seminum, Lachrymarum, &c.
35. Historia Chymica circa Vegetabilia.
36. Historia Piscium, & partium ac Generationis ipsorum.
37. Historia Volatilium, & Partium ac Generationis ipsorum.
38. Historia Quadrupedum, & Partium ac Generationis ipsorum.
39. Historia Serpentum, Vermium, Muscarum, & cæterorum Insectorum; & partium ac Generationis ipsorum.
40. Historia Chymica circa ea quæ sumuntur ab Animalibus.

Sequuntur Historia Hominis.

41. **H**istoria Figuræ, & Membrorum exteriorum Hominis, Staturæ, Compagis, Vultus, & Lineamentorum; eorumque varietatis secundum Gentes & Climata, aut alias minores Differentias.
42. Historia Physiognomica super ipsa.
43. Historia Anatomica, siue Membrorum interiorum Hominis; & varietatis ipsorum, qua-

- quatenus inuenitur in ipsâ naturali Com-
page & Structurâ, & non tantum quoad
Morbos & Accidentia præternaturalia.
44. Historia partium similarium Hominis; vt
Carnis, Ossium, Membranarum, &c.
45. Historia Humorum in Homine; Sanguinis,
Bilis, Spermatis, &c.
46. Historia Excrementorum; Sputi, Vrina-
rum, Sudorum, Sedimentorum, Capillo-
rum, Pilorum, Rediuiarum, Vnguium, &
similium.
47. Historia Facultatum; Attractionis, Digesti-
onis, Retentionis, Expulsionis, Sanguifi-
cationis, Assimilationis alimentorum in
membra, Versionis Sanguinis & Floris
eius in Spiritum, &c.
48. Historia Motuum Naturalium & Inuolun-
tariorum; vt Motus Cordis, Motus Pul-
sum, Sternutationis, Motus Pulmonum,
Motus Erectionis Virgæ, &c.
49. Historia Motuum mixtorum ex Naturali-
bus & Voluntarijs; veluti Respirationis,
Tussis, Vriationis, Sedis, &c.
50. Historia Motuum Voluntariorum; vt In-
strumentorum ad voces articulatas; vt Mo-
tuum Oculorum, Linguae, Faucium, Ma-
num, Digitorum; Degluttonis, &c.
51. Histo-

51. Historia Somni & Insomniorum.
52. Historia diuerſorum Habituum Corporis; Pinguis, Macilenti; Complexionum, (quas vocant,) &c.
53. Historia Generationis Hominum.
54. Historia Conceptionis, Viuificationis, Geſtationis in Vtero, Partus, &c.
55. Historia Alimentationis Hominis, atque omnis Edulij & Potabilis, atque omnis Diætæ; & Varietatis ipſorum ſecundum Gentes aut minores differentias.
56. Historia Augmentationis & Incrementi Corporis in Toto & Partibus ipſius.
57. Historia Decurſus Ætatis; Infantia, Pueritia, Iuuentutis, Senectutis, Longæuitatis, Breuitatis Vitæ, & ſimilium, ſecundum Gentes & minores differentias.
58. Historia Vitæ & Mortis.
59. Historia Medicinalis Morborum, & Symptomatum & Signorum eorundem.
60. Historia Medicinalis, Curæ, & Remediorum, & Liberationum à Morbis.
61. Historia Medicinalis eorum quæ conſeruant Corpus & Sanitatem.
62. Historia Medicinalis eorum quæ pertinent ad Formam & Decus Corporis, &c.

63. Histo-

63. Historia Medicinalis eorum quæ corpus alterant, & pertinent ad Regimen Alterativum.
64. Historia Pharmaco-polaris.
65. Historia Chirurgica.
66. Historia Chymica circa Medicinas.
67. Historia Visûs & Visibilium, siue Optica.
68. Historia Picturæ, Sculptoria, Plastica, &c.
69. Historia Auditûs & Sonorum.
70. Historia Musica.
71. Historia Olfactûs, & Odorum.
72. Historia Gustûs, & Saporum.
73. Historia Tactûs, & eius Obiectorum.
74. Historia Veneris, vt speciei Tactûs.
75. Historia Dolorum corporeorum, vt speciei Tactûs.
76. Historia Voluptatis & Doloris in genere.
77. Historia Affectuum; vt Iræ, Amoris, Verecundiæ, &c.
78. Historia Facultatuum Intellectualium; Cogitativæ, Phantasiæ, Discursûs, Memoriae, &c.
79. Histo-

- 79. Historia Diuinationum Naturalium.
- 80. Historia Dignotionum, siue Diacrisium oc-
cultarum Naturalium.
- 81. Historia Coquinaria; & Artium subseruien-
tium, veluti Macellaria, Aviaria, &c.
- 82. Historia Pistoria, & Panificiorum; & Arti-
um subseruientium, vt Molendina-
ria, &c.
- 83. Historia Vinaria.
- 84. Historia Cellaria, & diuersorum generum
Potûs.
- 85. Historia Bellariorum & Confecturarum.
- 86. Historia Mellis.
- 87. Historia Sacchari.
- 88. Historia Lacticiniorum.
- 89. Historia Balneatoria, & Vnguentaria.
- 90. Historia Miscellanea circa curam corporis;
Tonforum, Odorariorum, &c.
- 91. Historia Auri-fabrilis, & Artium subser-
uientium.

92. Histo-

92. *Historia Lanificiorum, & Artium subseruientium.*
93. *Historia Opificiorum è Serico & Bombyce, & Artium subseruientium.*
94. *Historia Opificiorum ex Lino, Cannabio, Gossipio, Setis, & alijs Filaceis; & Artium subseruientium.*
95. *Historia Plumificiorum.*
96. *Historia Textoria, & Artium subseruientium.*
97. *Historia Tinctoria.*
98. *Historia Coriaria, Alutaria; & Artium subseruientium.*
99. *Historia Culcitraria & Plumaria.*
100. *Historia Ferri-Fabrilis.*
101. *Historia Latomiæ siue Lapidarum.*
102. *Historia Lateraria, & Tegularia.*
103. *Historia Figularis.*
104. *Historia Cæmentaria, & Crustaria.*
105. *Historia Ligni-fabrilis.*
106. *Historia Plumbaria.*
107. *Historia Vitri & omnium Vitreorum, & Vitriaria.*
108. *Historia Architecturæ in genere.*

109. Historia Plaustraria, Rhedaria, Lecticaria, &c.
110. Historia Typographica, Libraria, Scriptoria, Sigillatoria; Atramenti, Calami, Papyri, Membranæ, &c.
111. Historia Cerae.
112. Historia Viminaria.
113. Historia Storearia, & Opificiorum ex Stramine, Scirpis, & similibus.
114. Historia Lotricaria, Scoparia, &c.
115. Historia Agriculturae, Pascuariae, Cultus Sylvarum, &c.
116. Historia Hortulana.
117. Historia Piscatoria.
118. Historia Venationis & Aucupij.
119. Historia Rei Bellicae, & Artium subseruentium; vt Armamentaria, Arcuaria, Saggittaria, Sclopetaria, Tormentaria, Balistaria, Machinaria, &c.
120. Historia Rei Nauticae, & Practicarum, & Artium subseruentium.

121. *Historia Athletica, & omnis generis Exercitationum Hominis.*
122. *Historia Rei Equestris.*
123. *Historia Ludorum omnis generis.*
124. *Historia Præstigiatorum & Circulatorum.*
125. *Historia Miscellanea diuersarum Materialium Artificialium; vt Esmaltæ, Porcellanæ, complurium Cæmentorum, &c.*
126. *Historia Salium.*
127. *Historia Miscellanea diuersarum Machinarum, & Motuum.*
128. *Historia Miscellanea Experimentorum Vulgarium, quæ non coaluerunt in Artē.*

Etiam Mathematicarum purarum Historiæ conscribendæ sunt, licet sint potiùs Observationes quàm Experimenta.

129. *Historia naturarum & potestatum Numerorum.*
130. *Historia naturarum & potestatum Figurarum.*

Non

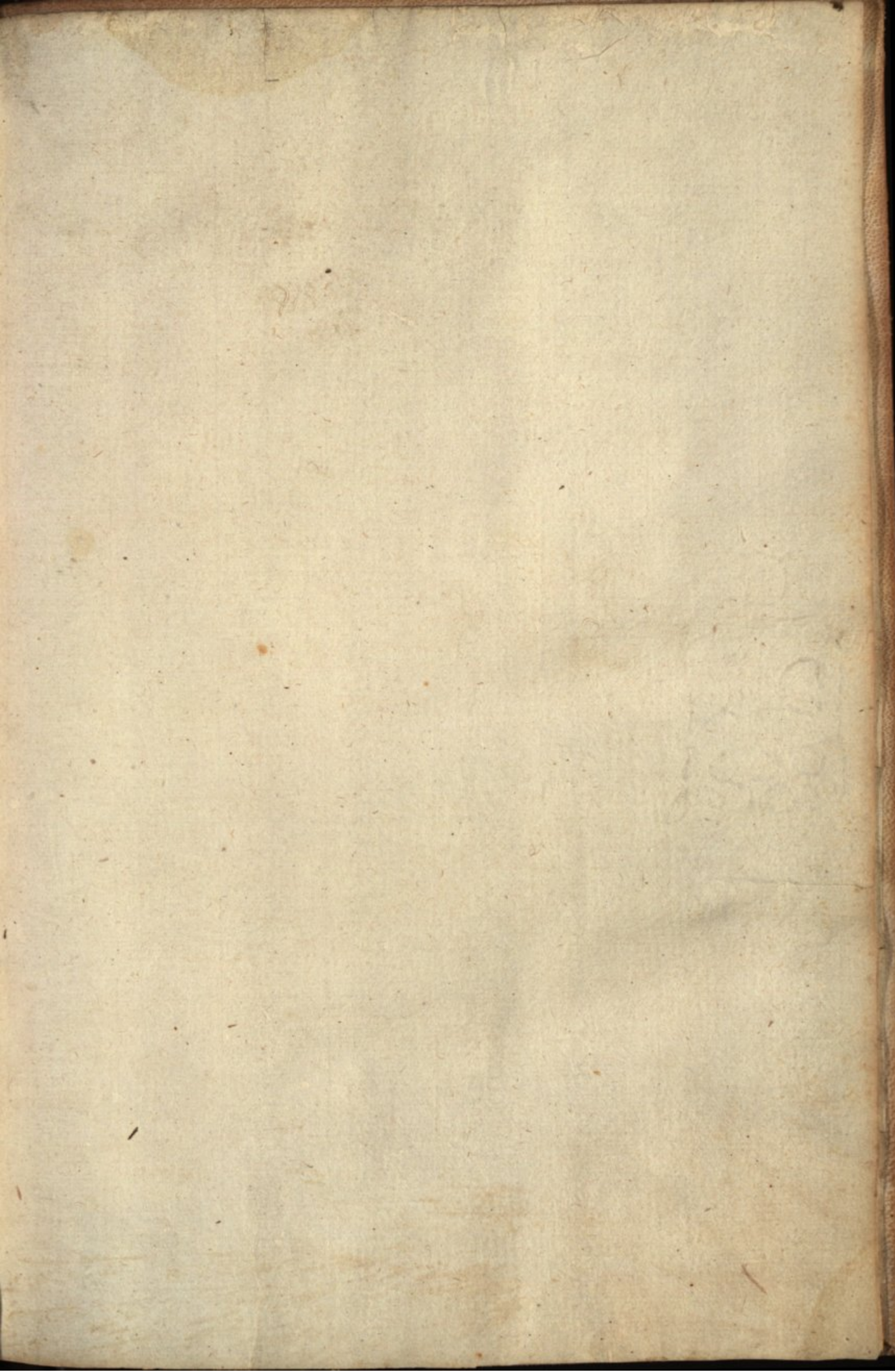
Non abs re fuerit admonere, quòd, cum necesse sit multa ex Experimentis sub duobus Titulis vel pluribus cadere, (veluti Historia Plantarum, & Historia Artis Hortulanæ multa habebunt ferè communia) commodior sit Inquisitio per Artes, Dispositio verò per Corpora. Parùm enim nobis curæ est de Artibus ipsis Mechanicis, sed tantùm de ijs quæ afferunt ad instruendam Philosophiam. Verùm hæc è re natâ meliùs regentur.

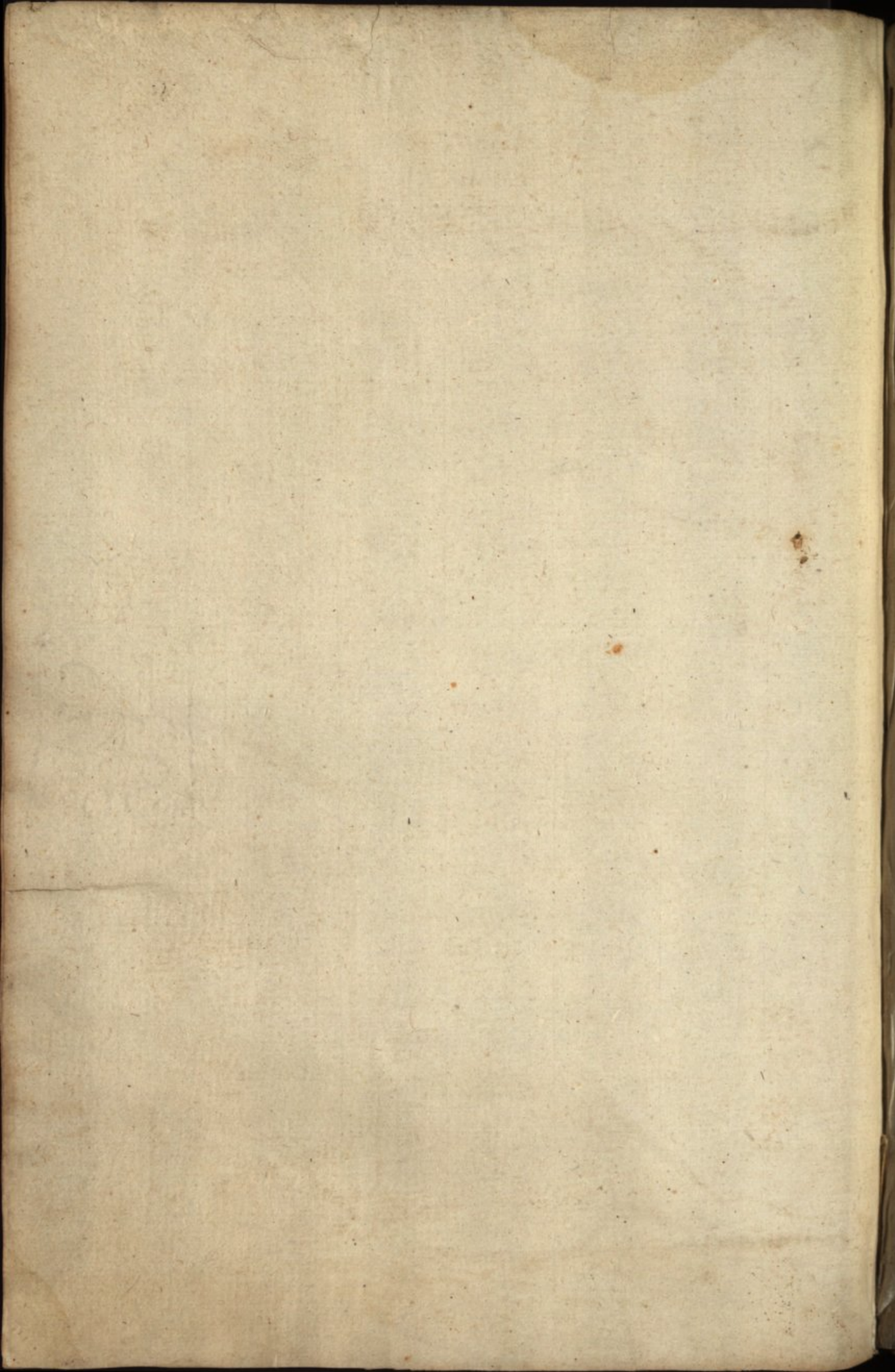
F I N I S.

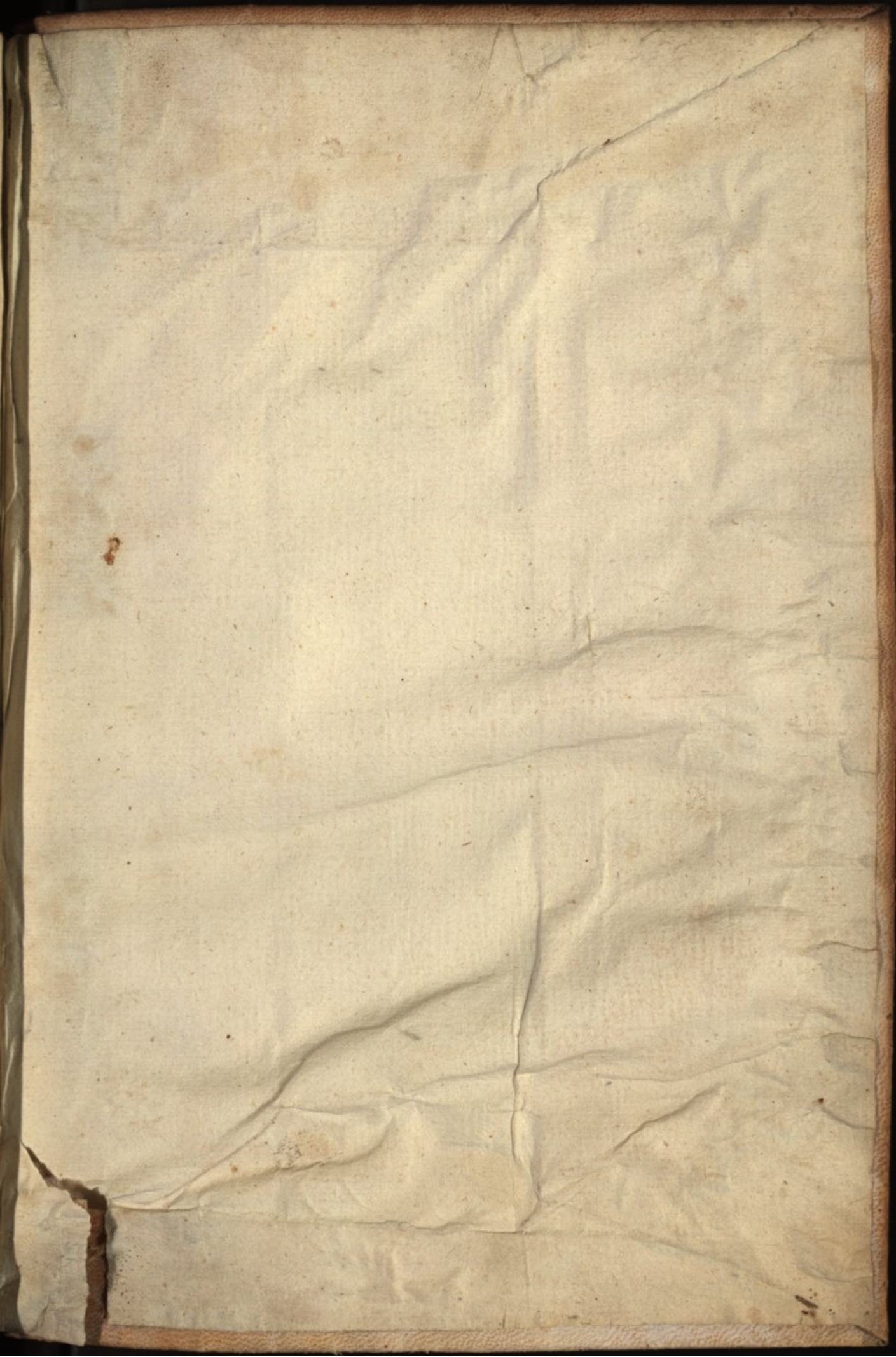
Errata.

Pag. 26, lin. 8. lege *Materia*. P. 30. l. 26. lege. *Apocalypsim*. P. 53. l. 2. lege *Ideas*. P. 63. l. 10. lege *quem*. P. 77. l. 3. lege *vs* *speciem ipsam*. P. 82. l. 8. pro *Prudentia*, lege *Sapientia*. P. 100. l. 19. lege *preparatio-*
num. P. 122. l. 7. lege *Ideas*. P. 133. l. 7. lege *quas*, pro *que*. P. 164. l. 15. dele *&*. P. 203. l. 16. lege
notâ. P. 205. l. antepen. lege *Ideis*. P. 217. l. 9. lege *vi*, pro *&*. P. 232. l. 13. lege *incutientia*. P. 251.
l. 5. lege *pro solo*, loco. P. 260. l. 14. lege *trudantur*. P. 278. l. 26. lege *demonstrati*. P. 299. l. 8. lege
odoratarum. P. 323. l. 22. lege *Affimilationis*.

LONDINI,
Apud IOANNEM BILLIUM,
Typographum Regium.
M. DC. XX.

De vulgari
sermone d.
gammis